

SANAT DÜNYASI

Yöneten: **AYHAN TURAN**

BALE

İNGİLTERE'DE BALE SANATI

Yazan : Peter WILLIAMS
(Dance ve Dancers
dergisi eleştiricisi)
İngiltere bugün dünyanın

en ileri gelen memleketlerinden biridir. Ancak çok kere-ler, aynı zamanda en genç bale memleketi olduğu unutulmaktadır.

İngiliz entelektüel sınıfının uzun süreden beri bale ye ilgi gösterdiklerini kabul etmekle beraber, sokaktaki İngiliz sınıfının beynelmil, hattâ milli seviyede bale trup ları yetiştirme konusunu ciddi olarak ele alması İkinci Dünya Harbinden sonra başlamıştır. Ancak, 1913 yılında meşhur Pavlova İngiliz bale sanatkarlarının yüksek kaabi liyetlerini o zaman keşfetmiş

ve birçoklarını kendi grubun da çalıştırmıştır. Fakat 1930 yılını takip eden devrededir ki, balenin İngilterenin dün ya kültürüne hizmet edebileceği bir kol olacağı idrak edilebilmiştir.

Bu görüş Kralliyet Vio - Wells Balesinin temellerini attıktan sonra bu nu idare eden Dame Ninette de Valois'dan ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde, Londra'da Bale Kulübünde koreograflar yetiştiren Marie Rambert'de Ninette de Valois'nun görüşü nü paylaşmaktaydı.

Her ikisi de muhtelif şekillerle Diaghilev'in balesi ile ilişki kurmuş olmak hasebiyle, ilk çalışmalarının St. Petersburg'ta geliştirilen klasik akademi stiline olması tabii dir. Bilindiği gibi bu stil, Rusyadaki sistemle Fransız ve İtalyan stillerinin bir karışımını ifade etmektedir. Bugün ise İngiliz Bale Okulu, Anglo Sakson mizaca kendini uydurmuş bulunmaktadır.

İkinci Dünya Harbi başlayınca kadar, bugün Ninette de Valois ile Rambert'in gay retleri pek fazla rağbet görmemişti.

Sadler's Wells Balesi ile Rambert Balesinin Londra'dan ayrılıp turnelere çıkmak mecburiyetinde kaldığı harp yıllarında, yeni bir seyirci kit lesi fişkırdı.

O devrede baleyi İngiliz kültürüne yerleştiren iki önemli olay vukubulmuştu. Sadler's Wells Balesinin Kralliyet Covent Garden'e daimi olarak yerleşmesi ve bu trup un Amerika'ya ilk defa seyahat ettiği.

İngiltere'nin en başta gelen opera binasında yerleşmek ve New-York seyircisinin takdirine mazhar olduktan sonra - bilhassa Margot Fonteyn'in, «Uyuyan Güzeli» eserindeki başarısı ile - Sadlers Walls Bale Grubu artık

dünyada bir otorite olmuştur. **BEYNELMİLEL ETKİLER**

Modernizme doğru ilerlemenin ağır olacağı belli idi. Ancak misafir trupların temsilcilerinde yaratıcı sanatkarların ortaya koydukları yenilikler seyircinin gözlerini açmaya yarıyordu.

Bale bugün popüler olmakla beraber, muhakkak ki yürütülmesi son derece masraflı olduğundan hükümet veya bazı hâllerde özel müesseselerin yardımına ihtiyaç göstermektedir.

Ünlü bestecilerden portreler

ERNEST BLOCH

Yazan:
Suzanne Bloch

Çeviren:
Necibe Helvacıoğlu

Ernest Bloch hakkında pek çok yazı yazıldı. Karısı ile Oregon'da yaşayan gündümü z ü n müzisyenlerinden Bloch yaşına rağmen dinamik bir bestekârdır.

Bloch eserlerini hissettiği gibi besteleri; günün modasına uymak zorunluğundan ka bul etmezdi.

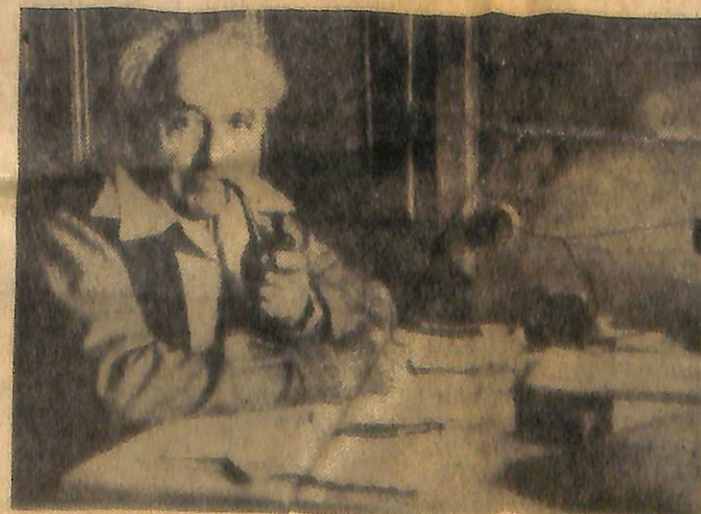
Genç yaşlarda Bloch'un besteleri eleştiriciler tarafından «Çok ileri müzik» olarak kabul edilmiştir. Sonraları kırk yaşında yazdığı klasik tarzındaki Concerto Grosso No. 1, America ve Helvetia senfonileri ise eski stilde olmaları bakımından pek çok kimseyi hayal kırıklığına uğrattı. Besteci esas şöhretini 65 yaşında hazırladığı eserleri ile yaptı. Bunların arasında bilhassa keman için yazdığı sonatlar önemlidir.

Bloch müzik hayatına ilk

dokuz yaşında keman çalarak atıldı. Yıllar sonra ise 1911 yılında Cenevre Konser vatuarında teori ve kompozisyon öğretmenliği yapmağa

başladı. Bu arada müzikseverlere konferanslar da verirdi.

1. Dünya Savaşından sonra Bloch ailesi ile Amerika'ya yerleşti.

ERNEST BLOCH

AN'ANEVİ PROMENADE KONSERİ

Her yıl Temmuz ayı ortalarından Eylül ayı ortalarına kadar Londra'da Kralliyet Albert Hall salonlarında haftada 6 çok kere ler 7 gün devamlı konserler verilmektedir. Sir Henry Wood'un başlattığı bu konserler her sene daha fazla rağbet görmektedir. Resimde, tanınmış İngiliz orkestra şefi Sir Malcolm Sargent'ın Promenade konserlerinden birinde B. B. C. Senfoni Orkestrasını idare ederken genç dinleyicileri görmekteyiz.

Üç el ile piyano düeti

Geçen hafta içinde İngiltere'nin tanınmış bestecilerinden Gordon Jacobun «Şu bert'in bir tem üzerine» 3 eli bir düet ismini taşıyan eser Londra'da ilk defa çalınmıştır. Bu ender eserin solistleri Cyril Smith ile eşi Phyllis Sellick olmuştur. Nitekim son 10 yıl zarfında bu iki sanatçı bu tip eserlerden geniş bir repertuar edinmiş bulunmak tadır. Jacob, bu eserini Cyril Smith'e ithaf etmiştir. Çünkü kendisi geçirdiği bir felç neticesinde sol elini kullanamamakta ve karı koca bütün eserleri dört yerine 3 el için aranje etmekte idirler.

Stravinski kendi eserini satın aldı

Geçenlerde İngiltere'nin Sothy salonlarında ter tiplenen bir müzayedede tanınmış besteci Igor Stravinski kendine ait olan «Le Sacre du Printemps» «İlk Bahar Ayınları» isimli eserinin el yazısı partitürünü 320 İngiliz lirasına satın almıştır. Eseri bale dansörü ve rejisörü Anton Dolin satmıştır.

Müzik dünyasından
seçme fıkralar

BİLSEYDİM BEN YAZARDIM

Sosyeteden bir kadın Chopin'e, evinde bir konser verip veremeyeceğini mektupla sormuş; Müzisyen de ona, 5000 frank karşılığında bu teklifi kabul edebileceğini bildirmişti. Chopin'in mektubu cevapsız kaldı.

... Sonradan, bu mektubun, kadının el yazısı koleksiyonuna dahil olduğunu duyan ünlü besteci ona şöyle bir haber gönderdi:

— Yazık, böyle olacağını bilseydim mektubu kendi el yazıyla yazardım. Halbuki size gönderdiğimi sek reterim yazmıştı...

İngiliz balesinin iki ası bir gösteride

PIYANO

Dr. Waram'ın nârin vücutu his kasırgalarıyla sarsılıyordu. İki gece önce buz gibi soğuk bir tavan arasında, aç karnına uyumuştur. Şimdi ise sıcak bir evi, yiyeceği ve muhtemelen bir PIYANO'su vardı. Teyzesi Pheliamın vasiyetname mesisi uyarınca bu üç odalı apartman katının kiracısı şimdi oydu. Kat gayet güzel döşeliydi. Ve on yıllık kirası da peşin verilmişti. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi Mr. Waram'a ayrıca haftada 150 dolar verilecekti. Sanki yıllar sonra Allah Mr. Waram'ın bir kulu olduğunu nihayet hatırlamıştı. Yıllardan beri piyano öğretmenliği yapan Waram bir gün yemisse iki gün aç kalmıştı. Çünkü başkalarının sırtından geçimye razı olmayacak kadar gururluydu. Ve iyi piyano çalmasını da pek beceremezdi. Ama bunu kendisi bilmiyordu. Daha doğrusu bilmemezlik edemezdi; biliyordu, ama kendi kendisinin bunu itiraf etmesine izin vermeden biliyordu. İyi piyano çalamamak Mr. Waram için dünyanın en büyük felâketiydi, çünkü Waram müziği ve özellikle piyanoyu dünyada her şeyden çok seviyordu. Piyanosunun başına geçti ve yumuşak tatlı müzikli bir şarkıyı iki defa çaldı. Sonra ellerini dizine koydu ve narin kemikli omuzları sarsılarak ağladı.

çaları meşgul kimselerdi. Mr. Waram'la ahbaplık edecek halleri yoktu. Ona karşı gösterdikleri yegâne dostluk emaresi kısa ve resmi bir baş eğişi, acele bir tebessüm den ibaret kalıyordu. Hattâ bazıları yalnız adamdan bunu bile esirgiyorlardı. Bu yalnızlık bir hafta devam etti. Sonra en üst kattaki tek bir odada oturan adam Mr. Waram'a yakınlık gösterdi. Bu uzun boylu, zayıf ve aç bir adamdı. Kılıksız bir kostümü ve mahzun bir yüzü vardı. Hep şapkasız gezerdi. Bir gün bu adamla Mr. Waram merdivenlerde karşılaştılar. Adam:

— «Affedersiniz,» dedi. «Gerçi tanışmıyoruz, ama adım Schmidt'dir. Sizin dalrenin üzerinde, tek başıma oturuyorum.»

Mr. Waram: «Bendeniz Waram» dedi. «Burada teyzem otururdu da,» Schmidt: «Biliyorum,» dedi ve baş sağlığı mahiyetinde bir iki söz söyledi. Hafif bir Avusturya şivesi derin, anlamlı sesine daha tatlılık veriyordu. — «Piyanoyu siz çaluyorsunuz, değil mi? Önceleri pek duymadım da,» — «Evet ben çaluyorum» — «Piyano nuz herhâlde fevkalâdedir» — «Evet nefis bir piyano» — «Acaba bilmem ki... İzin verir misiniz... Bir gün gelip piyanoya baksam?»

Böylece büyük bir arkadaşlık doğdu. Piyano görünce Mr. Schmidt'in gözlerine yaşlar doldu. Waram piyanoyu ilk gördüğü zaman nasıl içinde bir huşu duymuşsa, Schmidt'de

piyanonun cilalı kapağına aynı huşu ile dokundu. Bu büyük hayranlık ikisini birbirine bağlayan gizli bir bağı. Mr. Waram: — «Ufak bir şey çalmak istemez misiniz?» diye sordu: Mr. Schmidt elini parmakları yanmış gibi geri çekti ve yersiz bir heyecanla ilâve etti: «Yıllar var ki bir şey çalmadım. Mümkün değil» — «Öyleyse ben size bir şey çalayım.» Mr. Schmidt'in gözleri parladı: — «Beni minnettar bıraktınız Mr. Waram». «Waram güzel bir okul şarkısını çaldı. Piyanonun başından kalktığı zaman yeni arkadaşının alnında ter tanelerinin boncuklanmış olduğunu gördü. Mr. Schmidt ona büyük bir heyecanla teşekkür etti: Sonra titreyen ellerini saçlarının arasından geçirerek bir iki defa yutkundu. Nihayet kendi haricinde bir kuvvetin emrine uymuş biri gibi bir tavırla: «Mr. Waram», dedi. «Şu kısa arkadaşılığımızdan cesaret alarak bir ricada bulunabilir miyim? Çok büyük bir rica,» Mr. Waram «tabii o nasıl söz» diye cevap verdi. — «Bir dahaki Salıya kadar bana 20 dolar ödünç ve rebilir misiniz?» Mr. Waram şaşkın şaşkın:

«20 dolar mı?» diye sordu. «Mr. Schmidt evet» diye fısıldadı. Mr. Waram:

«Vallahi, ben...» diye söze başladı sonra yegâne arkadaşını bulur bulmaz kaybetmek korkusuyla: «Tabii dedi. Memnuniyetle.»

Dr. Schmidt 20 doları aldı, dili dolaşarak teşekkür etti ve dışarıya fırladı. Bir saat

sonra Mr. Schmidt tekrar döndü. Kapıyı çaldı. İçeriye girdiğinde yüzü kızarmıştı. Ve üzerinde coşkun bir hâl vardı. Az önceki mütereddit hâlinde eser kalmamıştı. Şen bir hareketle: «Mr. Waram» dedi. «Siz benim bu memleketteki yegâne dostumuzsunuz. Bana yeni bir cesaret, yeni bir heves verdiniz. Demin benden piyano çalmamı rica etmek nezaketini göstermişsiniz. Ricanızı o zaman reddettim. Şimdi ise kabul ediyorum» Arkadaşına bu kadar çabuk kavuştuğu için sevinen Mr. Waram gitti ve piyanonun kapağını açtı. Mr. Schmidt piyanonun başına oturdu. Klavirini bir süre havada tuttu, sonra tuşların üzerine indirerek Beethoven'ın ünlü AY IŞIĞI sonatını çalmaya başladı. Piyanoya ve esere olan hâkimiyeti daha ilk tuşlara basışından belliydi.

SERAPA bir ızdırıp kasırgası olan sonatın müziği etrafı sararken M. Waram büyülenmiş gibiydi. Dünyada hiç bir faninin böyle piyano çalabileceğini tahmin etmiyordu. Huşuya, tapınmaya benzer bir hisle beyaz saçlı Alman bakiyor ve içinin ezildiğini hissediyordu. Ertesi sabah Mr. Waram çarşıdan portakal almış dönüyordu. Aşağıdaki katta oturan iki hanım selâmladılar. Hanımlardan biri: «Dün akşam piyano çaldığınızı duyduk» dedi. «Doğrusu mest olduk. Beethoven'e bayılırız.» Küçükü ise: «Apartmanda böyle bir piyanistin olması doğrusu

kiracılar için bir şereftir» dedi. «İnşallah bizi memnun edersiniz bir bardak çayımızı içersiniz.» Lafı daha fazla uzatmadan, dün akşam piyano çalanın kendisi olmadığını söylemesi lâdimdi. Bu açtı. Ama Mr. Waram, sadece onlara teşekkür etti. Davetlerini kabul etti ve şapkasını çıkarıp eğildikten sonra merdivenlere doğru yürüdü. Portakal kâğıdını göğsünde sıkıyor ve içinden ilk gördüğü insandan borç alan ayyaş Mr. Schmidt'e lânet okuyordu.

Onun geldiğini duyan Mr. Schmidt aşağıya indi ve hafifçe kapıyı vurarak: «Mr. Waram» diye seslendi. Mr. Waram'ın içinde büyük bir öfke kabardı. Kendi kendine — «Açmıyacağım kapıyı» dedi. «Zaten onun istediği şey borç para almak. Onu kimse evine davet etmiyor ki. Piyanoyu nasıl çalarsa çalsın davet etmezler. Bir kere etseler bile ödünç para istedikten sonra bir daha evlerine almazlar ki» Biraz sonra Mr. Schmidt'in ayak seslerinin yavaş yavaş yukarıya doğru gittiğini duydu. Kof, hâzin sedaları vardı bu ayak seslerinin; yalnız ve arkadaşsız bir adamın ayak sesleri...

Nihayet Mr. Waram gitti ve piyanonun başına oturdu. Kapağını açtı ve ellerini tuşlara doğru uzattı... Fakat in diremedi. Yapamadı. Kalktı ve ceketinin cebindeki bozukluklardan 20 dolar aldı. Sonra yukarıki kata çıktı ve Mr. Schmidt'in kapısını vurdu...

A. T.

BİR FLÜTİSTİN TEKNİK PROBLEMLERİ

Yazan: New York Filarmeni orkestrası birinci Flütisti - Myles Felleowes.

Bir Flütistin ilk işi müzik yapmaktır. Bu ise ancak flütün bütün teknik imkânlarını öğrendikten sonra kaabil olur. Teknik problemlerin başında nefes gelir. İlk derslerde başlayan basit nefes alıp

verme hareketleri Flütistin maharet kazanması ile zorlaşır. Flütçü, derin nefes almak ve nefesini verirken çalmak istediği notaya göre kontrol etmelidir. İlk zamanlar acemilik çeken öğrenciler zamanla tıpkı bir şantör gibi aletlerini kullanmayı öğrenirler. İlk başlangıçta

ve hattâ daima uzun sesler üfleme nefes kontrolu bakımından çok lüzumludur. Flütçünün diğer bir zorluğu da nefesini saklayabilmesidir. Flütçülerde pek sık rastlanan hatalardan biride ilk mezürlerde nefesinin kullanmamasıdır. Nefessiz kalan flütçü ise çaldığı esere devam edemez. Bu yüzden nefesin diafram vasıtasıyla kontrol edilebilmesi çok önemlidir. Flüt çalmakta dudakların rolü de önemlidir. Ton kalitesi, nüanslar ancak dudakların iç hareketleri ile elde edilir. Nefes te bu hareketlere göre ayarlanır. Kaliteli ton çıkarmak her ne kadar teknik bilgiye dayanırsa da, her flütçünün kendi şahsiyetinden de birşeyler vardır. Gamlar, etüd ve ekzersizler de iyi bir ton elde etmek için faydalı unsurlardır. İlk derslerde flüt, büyük bir dik katle ve ağır ağır çalışmalıdır. Ve çıkan sesler çalan tarafından kontrol edilmelidir. Zira bir flütte en önemli unsurlar: Ton, ses temizliği, kalite ve tekniktir. Sürat ise bunlardan sonra gelir. Ve tecrübe ile elde edilir. Flütçünün aynı zamanda geniş bir müzik kültürüne de sahip olması lâzımdır. Ancak bu sayede grub ve orkestra çalışmalarında faydalı olabilir.

